

KONG OSCARS GATE 18, VÅGSBUNNEN, BERGEN:

Arkeologisk registrering ved en naverboring

Dunlop, A.R.

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel Kong Oscars gate 18, Vågsbunnen, Bergen: Arkeologisk registrering ved en naverboring	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 153/2016	Publiseringsdato 31.10.2016
	Prosjektnummer 1020886	Oppdragstidspunkt 12.10.2016
	Forsidebilde Borestedet. Dunlop, NIKU, 2016.	
Forfatter(e) Dunlop, A.R.	Sider 12	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Arkeologi	

Prosjektleder Dunlop, A. R.
Prosjektmedarbeider(e)
Kvalitetssikrer Edvardsen, G.

Oppdragsgiver(e) Ervingen Kulturhus AS

<p>Sammendrag</p> <p>I oktober 2016 foretok en arkeolog fra NIKU distriktskontor Bergen registrering ved en naverboring plassert i den smale passasjen bakerst på eiendommen Kong Oscars gate 18. Det ble boret ned til naturlige masser, hvis overflate lå ca. 1,60 moh. Fra ca. 2,90 til 1,60 moh ble det brakt opp kulturlagsmateriale, trolig avfall fra middelalder bosetning, men en god del av materialet kan ha vært redeponert da eiendommens kjeller ble gravd ut.</p>
--

<p>Emneord</p> <p>Vågsbunnen, Kong Oscars gate, bygning, setninger, naverboring, middelalder, kulturlag, naturavsetninger</p>

Avdelingsleder

Johansen, L.-M. B.

Forord

Ervingen Kulturhus AS takkes for oppdraget og for bistand i felt.

NIKU prosjektnummer	1020886 (2016)
Berørt område	Kong Oscars gate 18
Gnr./bnr.	166/518
Oppdragets art	Arkeologisk registrering ved naverboring
Vedtaksdato; saksnummer	20.7.2016; 14/02634-12
Oppdragsgiver	Riksantikvaren Distriktskontor Vest
Oppdraget utført av	NIKU distriktskontor Bergen v/ A. R. Dunlop
Oppdraget utført dato	12.10.2016
Koordinater	Se i MABYGIS
Overflate, dagens	5,90 moh (NN1954)
Tilstedeværelse av automatisk fredete kulturminner	Trolig
Kulturhistorisk tolkning	Middelaldersk avfallslag over naturavsetning
BRM-nr.	- (verken funn eller prøver)

Innholdsfortegnelse

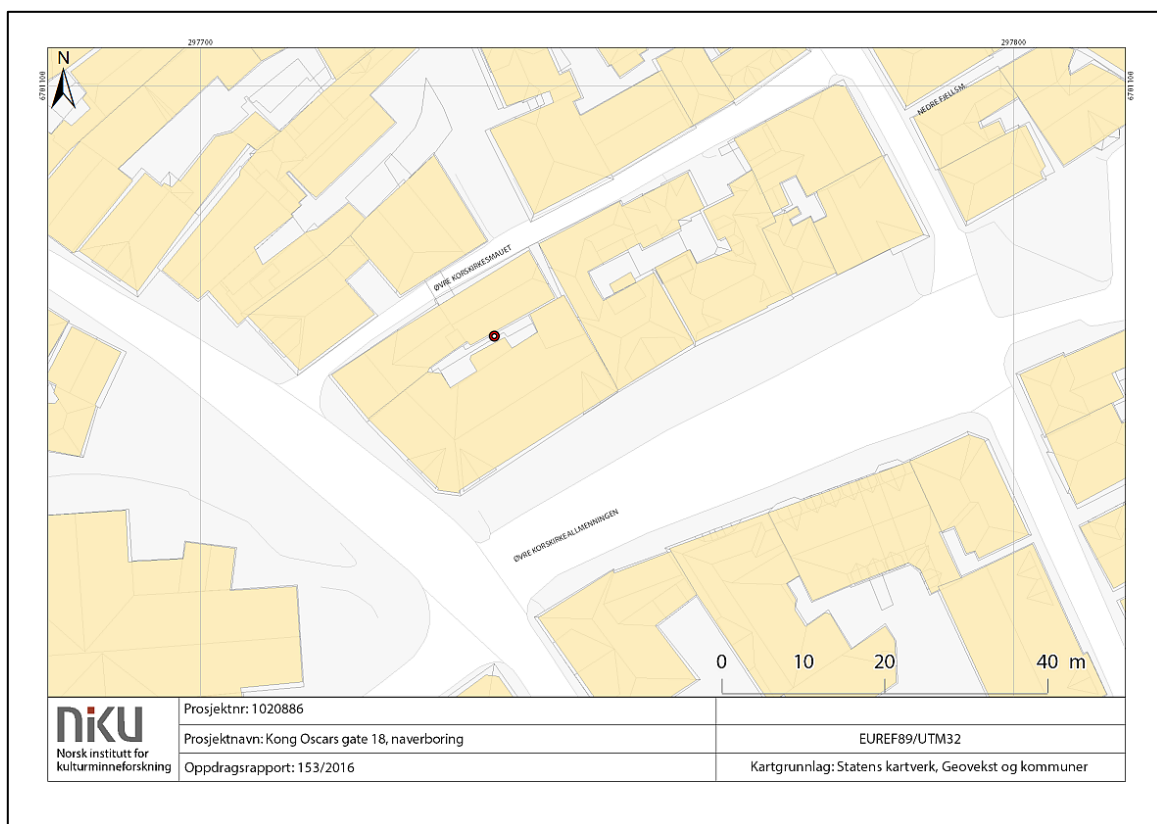
1	Innledning.....	7
2	Bakgrunn	7
3	Metoder.....	8
4	Resultater fra det arkeologiske feltarbeidet	8
4.1	Generelle forklaringer	8
4.2	Naverboringen: observasjoner	9
5	Datering & funn	9
6	Bevaringstilstand	10
7	Konklusjoner.....	10
8	Summary	10
9	Henvisninger.....	10
10	Dokumentasjon (NIKU).....	10

1 Innledning

Det vises til Riksantikvarens vedtak datert 20.7.2016. Oppdraget gjaldt arkeologisk undersøkelse av en enkelt grunnboring på eiendommen Kong Oscars gate 18 (gnr. 166, bnr. 518, Bergen), og oppdragsgiver var Ervingen Kulturhus AS.

Ervingen Kulturhus AS er i gang med å etablere et mindre tilbygg med heissjakt i bakgården til Kong Oscars gate 18, og tilbygget er tenkt fundamentert på stålkjernerpeleler med ytre borediameter 141 mm. Bygningen har en dyp kjeller med grunnvannspumpe.

Riksantikvaren ga Ervingen Kulturhus AS tillatelse til å bore for opptil fire peleler, på vilkår av at den ene boringen – den lengst mot nordøst – skulle foretas som naverboring med arkeologisk registrering (se Fig. 1).

Figur 1. Situasjonskart med naverboringsens omtrentlige posisjon avmerket.

2 Bakgrunn

Det berørte området ligger innenfor det sammenhengende automatisk fredete kulturminnet *Middelalderbyen Bergen* (Askeladden ID-nr. 89049) og befinner seg midt i Vågsbunnen, ett av middelalderbyens mest sentrale og betydningsfulle strøk. Grunnboringer foretatt i 2012, i nærheten av det aktuelle tiltaksområdet, påviste tilstedeværelsen av automatisk fredete kulturminner i form av kulturlag fra middelalderen (Bergersen & Lorvik 2013: 41-44). Ut fra disse skulle nivået for overgangen til automatisk fredete kulturminner ligge på en dybde av ca. to meter, men i dette aktuelle tilfellet ville det være avhengig av omfanget av forstyrrelse/fjerning av kulturlag i forbindelse med opprinnelig graving for

eiendommens kjeller. Denne er minst 2,5 meter dyp og står veldig tett inntil nabobyggets kjeller, som er like dyp.

3 Metoder

Borearbeidet ble utført av Vestnorsk Brunnboring AS, med arkeolog fra NIKU distriktskontor Bergen som ansvarlig for det arkeologiske registreringsarbeidet. Boringen ble utført som naverboring med beltegående borerigg under tilsyn av arkeolog, som fortløpende gransket lengdene tatt opp med naverboret og registrerte jordlagssekvensene i henhold til Norsk Standard NS9451:2009 (Standard Norge 2009) i utgangspunkt.

Verken gjenstander eller dateringsprøver ble samlet inn.

Borepunktets koordinater er et resultat av georeferering. Forkortelsen «moh» står for «meter over havet» (med utgangspunkt i referansesystemet NN1954); høydekoordinatet er hentet fra firmaet Anko AS.

4 Resultater fra det arkeologiske feltarbeidet

4.1 Generelle forklaringer

Arkeologer var til stede ved boring av ett punkt. Nummerering av sjiktene – Bergenskontoret bruker «sjikt» istedenfor «lag» som betegnelsen for den stratigrafiske enheten i grunnboringer – går etter følgende system. Først kommer "1020886" (NIKUs prosjektnummer brukt som identifikasjonsnummer). Deretter følger borepunktetsnummeret, og til slutt en fortløpende nummerering for de enkelte sjiktene i grunnboringen. "1020886-1-01" betyr derfor det øverste sjiktet i borepunkt 7.

Kolonnen med overskrift «PC» inneholder angivelse av det enkelte sjiktets bevaringsgrad i henhold til SOPS-tabellen i NS9451:2009.

Lysforholdene under borearbeidet var stort sett brukbare.

4.2 Naverboringen: observasjoner

Borepunktet lå i den smale passasjen bakerst på eiendommen. Dets koordinater var N6701069,10/Ø297737,00 og dagens overflate lå ca. 5,90 moh (NN1954). Det ble ikke anlagt noen miljøbrønn i borehullet.

Moh fra	Moh til	Sjikt-nummer	Samme som sjiktnr.	¹⁴ C-datering/-funn/-prøver	Periode	PC	Beskrivelse av innhold
5,90	4,00	1020886-1-01			Mod	D0	Betonggulv over stein- og jordholdige gjenfyllsmasser
4,00	3,90						Intet materiale på boret
3,90	2,60 (ca.)	1020886-1-02			Trolig mid.	B(?) 2	Halvkompakt, klebrig, fuktig, mørkebrun/grålig humus med en god del dårlig-bevarte treflis og trestykker (hvorav de fleste små og liggende på vilkårlige inklinasjonsvinkler), et par stykker never, og noen småsteiner Ingen synlige teglstykker Bare jordluft, ingen mørkning Økende andel minerogene komponenter fra 2,90 til 2,60 moh, slik at det ble en form for glidende overgang ned mot toppen av naturavsetningene
2,60 (ca.)	↓	1020886-1-03			Istids	-	Øverst naturavsetning Våt, løs, grålig grov sand med en god del grus og småstein (liggende på vilkårlige inklinasjonsvinkler) Noe mer brunlig i farge fra ca. 2,10 moh, og kanskje noe finere – men det var lite materiale helt nederst på boret
1,90							Naverboring avsluttet
-5,60	-						Fjell (konstatert ved peleboring)

Den samlede kulturlagstykkelsen var på ca. 1,3 meter. Det registrerte kulturlagssjiktet tolkes som en form for avfallslag deponert en eller annen gang i middelalderen. Imidlertid knyttes det en del usikkerhet til akkurat hvor mye av kulturlagssjiktet som egentlig er *in situ*: dette kommer av at det befinner seg i et smalt område klemt mellom to dype kjellere. På den andre siden er det verdt å påpeke at siden det var en forholdsvis klar overgang fra kulturlagsmateriale til naturavsetning, så burde i hvert fall den nederste delen av kulturlagssjiktet bestå av *in situ* materiale.

5 Datering & funn

Verken gjenstander eller dateringsprøver ble samlet inn. Den delen av kulturlagssjiktet som er *in situ* må være fra middelalderen.

6 Bevaringstilstand

Det ble ikke tatt ut prøver til jordkjemisk analyse. Bare et sjikt med organisk innhold ble påtruffet og det er lite verdt å diskutere bevaringstilstanden. Imidlertid kan det sies at med tilstedeværelsen av dype kjellere med grunnvannspumper og med stort sett veldrenerende naturavsetninger i nærområdet, vil forholdene for bevaring av organisk materiale i denne lokaliteten nok ikke være optimale. Det er mulig at den planlagte infiltrasjon av overvann i forbindelse med opprustningen av Kong Oscars gate – og det kan dreie seg om betydelige mengder vann – vil avhjelpe grunnvannssituasjonen til en viss grad.

7 Konklusjoner

Den arkeologiske undersøkelsen har konstatert at automatisk fredete kulturminner er til stede i området i et begrenset omfang. Undersøkelsen har dermed bidratt med brukbare supplerende opplysninger om det arkeologiske bildet samt naturtopografien i nærområdet.

Det antas at de tre peleboringene ikke vil ha vesentlig negativ effekt på de gjenværende kulturlagene innenfor eiendommen – men det samme kan ikke sies om grunnvannspumpen i kjelleren.

8 Summary

In October 2016, an archaeologist from the Bergen office of the Norwegian Institute for Cultural Heritage Research (NIKU) investigated an auger drilling carried out at the rear of the property Kong Oscars gate 18, Vågsbunnen, Bergen. The drilling has provided some basic supplemental information regarding the immediate area's archaeology and natural topography.

9 Henvisninger

Bergersen, O. & Lorvik, K. 2013. Grunnboringer i Kong Oscars gate og sidegater, Bergen kommune, Hordaland fylke. Arkeologiske og jordkjemiske undersøkelser samt miljøovervåking ved kartlegging av kulturlag, bevaringstilstand og -forhold. NIKU Rapport 44/2013, Bioforsk vol. 8 nr. 48 2013.

Standard Norge 2009. Kulturminner. Krav til miljøovervåking og -undersøkelse av kulturlag. Norsk Standard NS9451:2009. ICS 13.020.99: 91.010.99.

10 Dokumentasjon (NIKU)

- 5 digitalbilder (lastet inn i MUSITs Fotobase)

Bf30008_NIKU_0001.tif

Bf30008_NIKU_0002.tif

Bf30008_NIKU_0003.tif

Bf30008_NIKU_0004.tif

Bf30008_NIKU_0005.tif

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 153/2016

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00